

RÜŞTÜ BOZKURT

Girişimci kişilik özellikleri ve kadın girişimcilerin önemi

Eğer insanlarımızın fizik ve düş enerjilerini üretim sürecinde etkin kullanmak istiyorsak, insan kaynağımızın yarısını oluşturan **“kadın nüfusunun”** ekonomiye katılmasının önündeki her türlü engeli kaldırmamız ivedilik arz ediyor

İnsanlar karşılaştıkları “olay” ya da “olguya” önce bir “ad” verir; adlardan “kavramlar” türetilir; kavramları “düşüncelere” dönüştürür; düşünceleri “projelendirir” ve projeleri “hayata taşıyarak” üretim yapar.

Dünyamız, dizi temel eğilime tanıklık ediyor: Sanayi Devrimi sonrasındaki birikim sisteminde piyasa “emek-sermaye ekseninde” gelişirken, bugün hızlı bir eksen kayması yaşanıyor. Günümüzdeki **“yaratıcı girişimcilik”** zenginlik üretiminin odağına yerleşmiş durumda.

Dilimizdeki “girişimci” sözcüğü **Fransızca**'daki “entreprendre”den geliyor. **Dilek Çetindamar**'ın TÜSİAD için yaptığı çalışmada belirttiği gibi, “... bir şey yapmak” anlamı taşıyor. Ama kavram zaman içinde evrimleşiyor. Ortaçağda “aktif olan ve iş yapan kişi” anlamında kullanılıyor. Ekonomi literatürüne ilk kez 1730'da **Richard Cantillon** tarafından tedavüle sokuluyor. **İngiltere**'de

ise hepimizin ekonomi kitaplarından tanıdığımız **John Stuart Mill** tarafından 19.yüzyıl başlarında kullanılmaya başlanıyor. Bu kavram 20.yüzyılda sosyoekonomik, psikolojik ve antropolojik araştırmalara konu oluyor. Geride bıraktığımız yüzyılın ilk üç çeyreğinde girişimci kişilik, çok genel tanımıyla, “... merakı peşinde koşarak, ortalama insanların göremediklerini yakalayan, fırsatları değerlendiren, bilgiye dayalı fikirler oluşturan, fikirlerini projelere dönüştüren, projeleri hayata taşımak için insanları, malzemeleri, makineleri, metotları, parayı ve yönetim becerisini bir araya getirebilen” özellikleri olan “iş aktörlerini” tanımlamak için kullanılıyor. Enformasyon odaklı, küresel ve ağ kurumu üzerine kurulu yeni ekonomi koşullarında “girişimci” hızlı bir evrimleşme sürecinden geçiyor.

Günümüzdeki girişimci kişilik;

- Üretim örgütlenmesinin iç yapısındaki dönüşümlerin,
- Endüstri-devlet ilişkilerindeki yeni koşulların,
- Devletlerarası ilişkilerin, farklılaşmaların oluşturduğu “karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin” yarattığı ihtiyaçlara cevap verebilecek yeni bileşenlerle tanımlanıyor.

İnsan ve sermaye kaynaklarının üretim sürecinde değişen konumları ve iş süreçlerinin yeniden yapılanması, “girişimci kişilik” tanımını da değiştiriyor. Eğer hayatı doğru algılayarak, öngörme ve önlem alma bilincimizi yükseltmek istiyorsak, bu değişimleri yakından izlemeye ihtiyacımız olacak.

Girişimci kişiliğin özellikleri

Girişimci kişiliğin özelliklerini anlatan bir çalışmada, kavramın bileşenleri şöyle sıralanıyor:

- Merakı her zaman diridir.

- Merakları peşinde koşarken “fırsat” ve “tehlikelerin” kokusunu alır.
- Stratejik düşünebilen yani “fark yaratabilen” yeteneklerini geliştirmiştir.
- Kendine sürekli yatırım yaparak “yeniliklerle” beslenir.
- Kendini yönetirken uyduğu bir dizi “ilkesi” vardır.
- “Sahip olma” duygusunu aşarak, “olma” aşamasına ulaşmıştır.
- “Özgüven” sahibidir; o nedenle çevresinde “güven” yaratır.
- Düş sahibidir; ama düşlerinin “ayaklarını yere sağlam bastırır.”
- Düşüncelerine yön veren tutarlı bir “felsefe” sahiptir.
- “İş yapma metodu” geliştirmiştir.
- Olumsuzluklarla yüzleşmesini bilir ama “olumluluk” üretir.
- Fırsat ve tehlikelerle, kendi olanak ve kı-sıtları arasında “denge” kurar.
- “Her şey elimin menzili altında olsun” demez, “tek tip düşünce” tuzağına yakalanmaz; tam tersine paylaşarak “ortak akıldan” yararlanır.

- Her işini sözel olarak yapmaz “yazılı bilgi ve kayıt sistemi” geliştirir.
- En iyi bildiği iş üzerinde “odaklanır”, işle-rini yaparken “gücünü dağıtmaz”.
- Girişimcilik, tıpkı “entelektüel yaratıcılık” gibi “süreklilik” göstermez, birikim, yoğunlaşma ve derinleşme gerekir; bilinçli bir etkilenme, ilgi ve amaç, araç ve ortam bütünü içinde olgunlaşır.

Her girişimcide yukarıda sıralanan bütün özelliklerin bulunması gerektiğini düşünmek yanıltıcı olur. İnsan ve üretim ne kadar çeşitlilik gösteriyorsa “girişimci kişilik” de o kadar çeşitlidir. Bu çeşitliliği nedeniyle, aynı girişimci kişide yukarıda saydığımız sınırlı özellikler yanında sayılabilecek daha onlarca özelliğin bir kaçının bulunması yeterli olabilir.

Rekabet sistemi ve kadın girişimciliği

Değişen ekonomik koşullar, üretim örgütlenmesini köklü biçimde dönüştürüyor; genel eğilimin yarattığı fırsat ve tehlikelerle yüzleşiyoruz. Fırsatlardan en yüksek düzeyde yararlanma, tehlikeleri de en düşük maliyetle savuşturmada “girişimciler” başrolü oynuyor. Bu yeni oyun koşullarında niçin kadın girişimcinin zenginlik üretiminde kaldıraç olabileceğinin gerekçelerini şöyle özetleyebiliriz: *Birincisi*, zenginlik üretiminde temel ilke, “... öncelikle elimizdeki mevcut kaynaklar etkin ve verimli kullanılırsa, yeni kaynak yaratma kolaylaşır. Böylece üretimin ölçeği büyür; insanların erişebilirliği artar ve refah düzeyi yükselir,” şeklinde özetlenebilir. *Bu ilke oda-*

ğından baktığımızda insan kaynağımızın yarısını kadınlar oluşturuyor. Bu kaynağı gerektiği gibi kullanamazsak, rekabet savaşını yitiririz.

İkincisi, enformasyon-odaklı yeni ekonomide “bilgi” temel girdiyi oluşturuyor. Bilgi üretiminde ve bilginin zenginliğe dönüştürülmesinde toplumun “topyekûn” mücadele etmesi gerekiyor. Bu da toplumda siyasi inanç, renk, cinsiyet, sınıf farkı gözetmeksizin başta bilgi üretimi olmak üzere, ekonominin diğer tüm girdilerinde “insan kaynağını” bir “bütün” olarak ekonominin içine sokmayı gerektiriyor. Bilgi açısından bakıldığında da, kadın girişimciliği gelişiminin hayati bir konu olduğunu gözlüyoruz.

Üçüncüsü, konuyu inceleyen birçok araştırmacının altını çizdiği gibi, kadınların biyolojik farklılıklarının yarattığı bazı özellikleri kadın girişimciyi avantajlı hale getiriyor. Yeni ekonominin hizmet odaklı zenginlik üretmesinin ağırlık kazanmasında kadınlar özel bir “avantaja” sahip. Bu avantajı iyi kullanabilen toplumlar zenginlik üretiminde öne geçiyor.

Dördüncüsü, “kaynak verimliliği” açısından baktığımızda, özellikle insan sermayesinin ve entelektüel sermayenin verimi rekabet gücü yaratmada büyük önem taşıyor. İnsan sermayesinin gelişmesi için yapılan yatırımların önünde ekonomik, sosyal ve kültürel bir engel yoksa, girişimcilerin yarısını oluşturması gereken “kadın girişimciler” için kapı açabiliyor.

Beşincisi, özellikle radikal değişmelerin ve köklü dönüşümlerin yaşandığı dönemlerde, bir önceki birikim sistemi “çözülürken”, doğa boşluk bırakmayı sevmediği için o çözülmenin yerini dolduracak bir “yeniden örülme” süreci birlikte yaşanıyor. Örneğin, küreselleşme olgusu bunu kanıtladı. Başlangıçta eski kurumların çözülmesi “istihdam” üzerinde olumsuz etkiler yaptı; orta ve uzun dönemde girişimciliğin artması ile “yeni işler” yaratılarak istihdam sorunu hafifletildi. Ülkemizde hemen her alanda özellikle küçük ve orta ölçekli girişimlerde üç temel değişme yaşanıyor:

- Eski sisteme göre oluşmuş geleneksel iş yönetimi anlayışı değişiyor,
- İşyerlerinin teknoloji donanımları yenileniyor,
- İşletme ölçekleri ya birleşmeler ve işbirlikleri ile ya da yeni yatırımlarla büyüyor.

Sıralanan bütün önlemler insan kaynağımızı bir bütün olarak ele almayı gerektiriyor. Eğer insanlarımızın fizik ve düş enerjilerini üretim sürecinde etkin kullanmak istiyorsak, insan kaynağımızın yarısını oluşturan “kadın nüfusunun” ekonomiye katılmasının önündeki her türlü engeli kaldırmamız ivedilik arz ediyor.

Girişimcilik,
tıpkı
“entelektüel
yaratıcılık”
gibi
“süreklilik”
göstermez,
birikim,
yoğunlaşma
ve derinleşme
gerekir;
bilinçli bir
etkilenme,
ilgi ve amaç,
araç ve ortam
bütünü içinde
olgunlaşır